

jelovi. Kako je na tom odobrenju sve zapelo, a oko HP počele se plesti razne priče i glasine, u Školskoj su knjizi dali uvezati oko 600 primjeraka HP kako bi on bio na uvid zainteresiranima. Nulti je arak bio složen, ali nije bio tiskan jer je za njega trebalo doći odobrenje. Tako nije mogao biti ni uvezan u onih 600 primjeraka. U pretisku su uvodni dijelovi objavljeni kako su 1971. bili složeni.

S. B.

JE LI GRĀLE ODMILICA MUŠKOGA RODA?

Naši su preci pred više stoljeća, čak i nepismeni, znali trajno sačuvati uspomenu na svoje pokojnike koji su se u nečemu osobito istaknuli i koji su im bili posebno dragi. Tako je nastao bezbroj mikrotoponima što čuvaju ime i djelo naših predaka. Širom Velebita nazivaju se dijelovi zemljišta: Jadrina Sičina, Ivanov dočić, Marina dolina, Grlin vrtlić . . .

Taj je posljednji mikrotoponim po živoj predaji nastao od imena muškog roda *Gřle*, a to bi onda bila odmilica od imena *Gřga*. Tako je to po živoj predaji. I ne bi tomu trebalo ništa dodati kad bi se u našim rječnicima moglo naći to osobno ime s potvrdom za takvo njegovo tumačenje. Ali potvrde nema. U našim je rječnicima opća imenica *gřle*, a to je hipokoristik od imenice *grlica*, pa se prema Skoku dovodi u vezu s glagolom *grajati*.¹ Tomu se ne bi trebalo čuditi jer nijedan rječnik ne može biti potpun. Ipak je najneobičnije što *Gřlě* kao odmilice od imena *Gřga* nema ni u veoma bogatom imenaru Mate Šimundića. U tom Rječniku pod natuknicom *Grlica* nalazi se *Gřle*, ali se iz tumačenja točno razabire kakvo je

podrijetlo i značenje tog imena: »Grlica, ž. Grla, Grle. Im. grlica.«² Grle je i ovdje, dakle, u etimologijskoj vezi s glagolom *grajati*. A *Gřlě* u Šimundićevu imenaru nema ni pod jednom natuknicom što se izvodi od grčke riječi grégoros – oprezan, pozoran.

U takvim je prilikama lako posumnjati i u točnost pučke predaje po kojoj je *Gřle* muško ime, to više što se danas ne susreću ljudi s takvim imenom.

No prvo uporište da je i u ovom slučaju točna živa predaja može se naći u Babićevoj Tvorbi riječi u hrvatskom književnom jeziku, i to na str. 116, gdje piše: »Sve su tvorenice s tim sufiksima³ s. r. osim izvedenica sa sufiksom -e₁ koje su m. i ž. roda (Ánte, Káte) i -le₁ koje su m. r. (brále, čále).«⁴

Na tom se tumačenju naime utemeljuje i tvorba osobnih imena pomoću sufiksa -le₁ *Gřle-Gřlě* < Gřga, *Jále-Jálě* < Jäkōv, *Jóle-Jólě* < Jòsip (i *Jòsipa*), *Péle-Pélě* < Pětar, *Lúle-Lúlě* < Lúka . . . A da su to hipokoristici, nalazi se opet potvrda u ovom tumačenju: »-le₁ (gen. -lě). U hipokoristicima m.r.: *brále (brále)* < brat, i *čále* < čaća.«⁵

Iz tih se posljednjih tumačenja i primjera može izvesti zaključak da i u Šimundićevu imenaru postoji takav tvorbeni tip, tek je izostao *Gřle* u natuknici *Gřga*.

Sad se, na temelju svega izloženoga, može sa sigurnošću reći da je *Gřle-Gřlě* doista odmilica m. r. kao što su to i *Jále*,

¹ Petar Skok: Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, IV, Kazala, JAZU, Zagreb, 1974, str. 97. Vidi i samu natuknicu *grajati* u prvom svesku toga djela na str. 605.

² Mate Šimundić: Rječnik osobnih imena, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1988, str. 134.

³ Misli se na 31 sufiks koji je naveden na str. 115 i 116.

⁴ Stjepan Babić: Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku, JAZU, Djela Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1986.

⁵ Isto djelo, str. 135.

Jóle, Péle, Lúle ili opće imenice *brále, cále*. Istozvučnica Gfle kao žensko ime drugoga je tvorbenog tipa i drugog podrijetla.

Stjepan Vukušić

NAZIVI ZA DVIJE VRSTE SKIJAŠKE ŽIČARE

S novom stvari, pojavom ili pojmom dolazi uvijek i potreba za novom riječi. Ipak je to novo »nešto« rijetko kad bezimeno. Ako nije nastalo u vlastitoj jezičnoj zajednici, tada u početku dolazi sa stranim nazivom.

Hrvatski je jezik preuzimao i još preuzima riječi iz mnogih jezika – susjednih i udaljenih. No iz slovenskoga, koji mu je postankom i tipološki (a i zemljopisno i kulturno, što je ovdje možda i važnije) vrlo blizak, upravo najbliži, preuzeo je veoma malo.¹ Razloge tomu nije teško pronaći: malen broj govornika i kasno standardiziranje nisu mogli slovenskomu priskrbiti onaj ugled koji je potreban da takvo što postane poželjno. Naravno da ipak postoje i primjeri takvoga posuđivanja, osobito u djelatnostima koje su u Slovenaca razvijenije no u Hrvata.

Od takvih nam prvo na um pada skijanje. Jedan od osnovnih uređaja potrebnih skijašima jest skijaška žičara koja ih vraća na početak skijaške staze (spusta). Dvije su njene glavne vrste. Kod prve skijaš stoji na skijama uhvativši se za ručku pričvršćenu o čelično uže koje ga vuče uzgor. Takva se žičara slovenski zove *vlečnica*, što su sportaši i novinari poodavno i

razmjerno lako pretvorili u hrv. *vučnica* (*vučnica*). Riječ možemo čuti u skijaškom govoru, pročitati na različitim skijališnim natpisima², i u novinama³. Riječ je i lingvistički »odobrena«: odgovarajući na pitanje inž. Ivana Pelza, prof. dr. Stjepan Babić ocijenio ju je uklopljenom u sustav i prikladnom za porabu. Možemo dakle smatrati da je danas već općenito prihvaćena i nesporna.

Nešto je drukčije s nazivom druge vrste skijaške žičare, kod koje skijaš sjedne u jednostavno sjedalo obješeno također o čelično uže, a noge su mu iznad tla (snijega). U nekih takvih žičara svako je sjedalo samo za se, u drugih su pak dva ili tri zajedno. Spomenuti napis govori, dakako, i o nazivu takve žičare. Inž. Pelz predlagao je neke nazive, a dr. Babić nije tada dao konačno rješenje, ali je odlučno otklonio pojekavljeni slovenizam *sjedeznica*, koji se također javlja, često i zajedno s *vučnicom*.⁴ Naime, na takvom se uređaju odmah zapaža sjedalo (slov. *sedež*), po čemu se to na slovenskom i zove *sedežnica*. To je naravno, jer je sjedalo i glavna njena razlika od vučnice. Kad su po dva sjedala zajedno, to je *dvosedežnica*; kad su pak tri, *trosedežnica*. Kad je bilo govora o izgradnji takve žičare na Medvednici, »Vjesnik« je (1987. i 1988.) dosta pisao o tomu. *Dvosedežnica* je 1986. u »Vjesniku« još u navodnicima, no tada je bila riječ o uređaju na slovenskoj Rogli. Slijedećih dviju godina *sedežnica*, *dvosedežnica* i *trosedežnica* spominju se bez navodnika, a samo jednom i *sjedeznica*, i to u citatu. Autori idejnih projekata objavljenih uz članke čak su se kolebali u sastavljenom i rastavljenom pisanju, pa tako uz *trosedež-*

1. Velika leksička, osobito terminološka sličnost češće je ishod preuzimanja u obratnom smjeru, hrvatsko-slovenskom. Najčešće je to pak zbog velike srodnosti ili nekadašnjeg istodobnog preuzimanja iz istog češko-slovačkog izvora.

2. Npr. kod željezničarskoga planinarskoga doma na Medvednici.

3. Primjere iz Vjesnika velikodušno mi je stavio na raspolaganje prof. dr. Stjepan Babić, na čemu mu srdačno zahvaljujem.

4. S. Babić: O vrstama žičara, Jezik, god. 31, str. 150.